Reb Asher Freund

De mysterieuze rebbe die iedereen zou moeten kennen

**“De essentie van Jad Ezra is chessed;
je liefdevol wijden aan de mensen om je heen.
Zo leef je naar G’ds wil en vormt het jou
tot een beter mens.”**

(Oprichter Rabbijn Asher Freund, ZT’’L)

Voorwoord

Dit boekje is een Nederlandse vertaling van een lezing uit 2024 van rabbijn Nir Menussi over de oprichter van Jad Ezra, reb Asher Freund of ‘Reb Usher’. Het is een prachtig verhaal, waarin de bijzondere denkwijze van Reb Usher en daarmee het gedachtegoed van Jad Ezra naar voren komen. Voor niet-Joodse lezers kunnen sommige zaken wat bevreemdend overkomen. Maar we hopen dat u dit boekje met een open vizier zult lezen en dat het tot verrijking en inspiratie mag dienen.

Onze grote dank gaat uit naar onze vrijwilligers die hebben geholpen om deze vertaling tot een prettig leesbaar geheel te redigeren en aan Henk van Essen die ons heeft geholpen er dit prachtige boekje van te maken.

September 2025

Stichting Vrienden van Jad Ezra

Verantwoording beeldmateriaal

p. 6 *Reb Usher | foto: Jad Ezra*

p. 8 *Rabbijn Ginsburgh | foto: Melamed (Creative Commons 2.5-licentie)*

p. 12 *Graf van rabbi Shimon Bar Yochai in Miron | foto: Bukvoed (Creative Commons 3.0 licentie)*

p. 21 *Lepel en vork | foto: Behrouz Alimardani (Pexels.com)*

p. 25 *Ooievaar | Foto: 123_456 (Creative Commons 2.0-licentie, Flickr.com)*

Introductie

Het is de avond van 7 oktober. Wij, Joden, zijn echter doorgaans niet zo gewend gebeurtenissen te herdenken volgens de Gregoriaanse kalender. Wij zijn gewend onze eigen Hebreeuwse kalender te volgen. Volgens de Hebreeuwse kalender viel de datum van het verschrikkelijke bloedbad, dat plaatsvond op wat in de wereld bekend staat als 7 oktober, op Simcha Torah (Vreugde der Wet).

Simcha Torah is de feestdag die over een paar weken opnieuw gevierd zal worden. De hele wereld is inmiddels gewend geraakt aan deze naam, '7 oktober', voor de vreselijke gebeurtenissen die toen plaatsvonden en het begin markeerde van deze oorlog. Dit is de dag die de meeste mensen herinneren. Het is ook de dag dat de meeste mensen in Israël stilstaan bij alle mensen die gedood werden in dat bloedbad. Er vinden op deze dag allerlei ceremonies plaats.

Ik ga het in deze les een beetje over deze gebeurtenis hebben, maar deze les gaat eigenlijk niet over 7 oktober en zal ook niet over de oorlog gaan. Het gaat eigenlijk over iets anders, maar deze gebeurtenis vormt wel de achtergrond van deze les.
De oorlog duurt nu al meer dan een jaar. Een jaar waarin we mensen missen en bidden voor de veilige terugkeer van onze gijzelaars en soldaten. Ook bidden we meer en meer dat al deze duisternis de oorzaak zal zijn van een groot licht.
We zien het al gebeuren dat door deze verschrikkelijke gebeurtenissen ongelooflijk positieve dingen in deze wereld komen. De positiviteit die door het Joodse volk waait en ook over de hele wereld, zonder het donker te bagatelliseren, is iets verfrissend, iets waar we zolang op hebben gewacht.
En nog meer dan dat, het lijkt erop dat het hele politieke en militaire landschap van het Midden-Oosten op het punt staan te veranderen.

Er gebeuren nu dingen die eigenlijk jaren, zelfs decennia, geleden hadden moeten gebeuren. Zo gaat het vaak: pas door vreselijke, catastrofale gebeurtenissen worden we wakker geschud. En precies dat zien we nu gebeuren.

Reb Usher

Het onderwerp van vandaag gaat over het vinden van licht in de duisternis. Dit onderwerp benaderen we op een hele brede en persoonlijke manier. We gaan dit doen door te praten over een hele speciale rabbijn. Hij leefde in onze tijd en is 21 jaar geleden overleden. Persoonlijk voel ik me sterk met hem verbonden. Hoewel zijn boodschappen extreem belangrijk zijn voor elke Jood en niet-Jood, ieder individu in de wereld, kennen helaas maar weinig mensen hem. Weinigen hebben zijn naam gehoord, zijn verhalen gelezen of geluisterd naar wat hij te zeggen had. Toch is wat deze rabbijn leert zó belangrijk, dat het eigenlijk revolutionair zou moeten zijn.

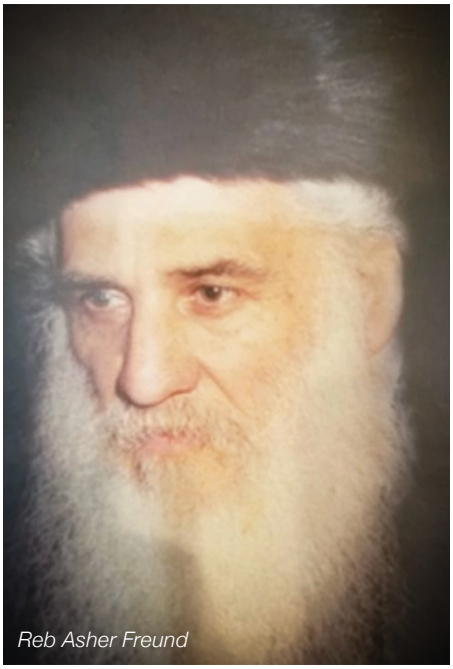
Reb Asher Freund

Deze rabbijn was een heel bescheiden en nederige man. Maar hij was echt een van de grootste rabbijnen van deze generatie. Zijn naam was Rav Asher Freund. Hij is echter bekend bij zijn leerlingen en iedereen die hem kende en over hem praat als Reb Usher. Dit is de Poolse Ashkenazische manier van het uitspreken van de naam Asher. Asher is een van de twaalf stammen, maar het wordt uitgesproken als Reb Usher. Iedereen noemde deze rabbijn Usher en zo zullen we ook naar hem verwijzen in deze les.

Yahrzeit

Reb Usher woonde in *Eretz* (het land) Israël. Hij is geboren en getogen in Jeruzalem en werd 93 jaar oud. Hij is geboren in 1910 en overleed in 2003, 21 jaar geleden. Zijn *Yahrzeit* (dag/datum van overlijden) is over een week vanaf nu, aankomende zondag. Hij overleed op *motza'ei* (avond na) Jom Kippoer, de Grote Verzoendag. Zoals ik al zei, hij was oud, 93 jaar, en het vasten werd te veel voor hem. Hij overleed die avond na Jom Kippoer.

Reb Usher werd geboren in Jeruzalem, dus hij maakte deel uit van wat wij de 'oude jisjoev' noemen. Dit is de term voor een oude nederzetting of voor de oude inwoners die al vele generaties in Jeruzalem woonden voor de immigratiegolven van zionisten en andere immigratiegolven naar het land Israël. Hij kwam uit een van die 'oude' families.

Hij was een chassidische leraar. Ook kunnen we hem een onofficiële rebbe noemen. Hij had namelijk geen rabbinale rechtbank, maar hij had leerlingen, volgelingen, die erg loyaal aan hem waren. Deze volgelingen zijn er nog steeds en ze beschouwen hem als hun 'rebbe'. Hij gaf ook les, maar hij was geen fulltime rebbe, hij had namelijk een juwelierszaak aan de Jaffastraat.

Jad Ezra

Daarnaast richtte hij een van de grootste liefdadigheidsorganisaties op die nog steeds actief is, Jad Ezra. Deze organisatie is actief in heel Israël. Reb Usher heeft een groot

deel van zijn leven hieraan gewijd.
Als je de verhalen over hem leest, lijkt hij erg op een tegenwoordige Baal Shem Tov (de oprichter van het chassidisme), met name als je kijkt naar zijn vriendelijkheid, *chessed* (liefdadigheid), maar ook als je kijkt naar zijn levendige, krachtige en bruisende Thora-onderwijs dat recht uit zijn hart kwam. Hij was extreem authentiek.

Maar ook gezien de wonderen die hij verrichtte, de bovennatuurlijke vaardigheden die hij had, dingen die hij kon weten, die hij kon zien, dingen die om hem heen gebeurde, het klinkt allemaal zoals de verhalen van de Baal Shem Tov.
De verhalen van de Baal Shem Tov speelden zich echter allemaal af in de 18e-eeuwse *shtetls* (Joodse dorpen) van Oost-Europa. En dat heeft een soort romantische sfeer om zich heen. Je kunt het je voorstellen in de plaatjes die we hebben in onze kinderboeken. De pittoreske kleine steden en dorpen van de Joden met hun wagens en paarden: het klinkt allemaal heel romantisch.

De verhalen over Reb Usher zijn vergelijkbare verhalen, maar ze spelen zich af in het moderne Jeruzalem, tussen de bus, de bank en de juwelierszaak. Het is gewoon ongelooflijk om te bedenken dat een persoon als hem in onze tijd heeft geleefd.
Ik vind het jammer om te zeggen dat ik een kans had om hem te ontmoeten, maar die heb laten schieten. Daar heb ik tot op de dag van vandaag spijt van. Ik was net een *baal tesjoewa* (iemand die terugkeert naar G-d en Zijn geboden), ik woonde in Jeruzalem en iemand vertelde me: “Er is een zeer fascinerende rabbijn, iedereen praat erover, ene Reb Usher, laten we naar hem toe gaan.” Maar ik heb deze kans afgeslagen. Het was ongeveer een of twee jaar voor zijn overlijden en ik heb die kans gemist.

Verhalen over Reb Usher

Wat we nu nog van hem hebben, zijn alle verhalen over hem. Hij schreef geen boeken en ook zijn volgelingen hebben niet veel opgeschreven over wat hij zei. Wel hebben we een boek met brieven die hij geschreven heeft. Dit boek heet: *Imre Asher* (uitspraken van Asher). In die brieven kun je echt zijn hart voelen en de manier waarop hij mensen troostte.
Daarnaast zijn er boeken met verhalen over hem. Hier heb ik een voorbeeld van zo’n uitgave met het gezicht van Reb Usher op de voorkant. Dit is een vrij dik boek. Het is een paar jaar geleden gepubliceerd met veel verhalen over Reb Usher en een aantal ideeën die hij heeft doorgegeven.

Dan nu de reden waarom ik deze les geef: dat is een nieuw boek over Reb Usher. Dit boek is een stuk dunner. Het is een paar maanden geleden uitgekomen, net voor Rosh Hasjana (Joods nieuwjaar). De titel van het boek luidt: *Ashre Ha-Ish* (Welzalig de man).

Voor zover ik weet, bestaan er geen werken of verhalen van hem in het Engels. Voor

Engelstaligen zijn er dus nauwelijks mogelijkheden om met zijn werk in aanraking te komen.
Er is nog een ander soort boek dat niet echt is uitgegeven, maar wat ik tegenkwam. Het is een boek van 64 heel korte, cryptische, mooie verhalen. Eerst dacht ik dat hij ze zelf geschreven had, maar later realiseerde ik me dat een student van hem het geschreven had. Het zijn verhalen die allemaal geïnspireerd zijn door zijn leringen. Maar ook deze zijn niet vertaald in het Engels.

Nog meer verhalen

Toen ik vandaag deze les aan het voorbereiden was, kwam ik een rabbijn op het internet tegen die deze verhalen uitlegde. Hij leest ze voor in het Hebreeuws en geeft er een Engelse vertaling bij. Hij zei dat hij ze alle 64 zou doen, maar hij deed er maar tien en toen stopte hij. Ik weet niet waarom. Ik kan jullie later de links sturen. Het is wel een beetje moeilijk Hebreeuws. Hij leest het namelijk voor met een heel zwaar Ashkenazisch accent en daarna leest hij het in het Engels.
Straks zal ik zelf twee of drie verhalen rechtstreeks in het Engels voorlezen.

Kortom, Reb Usher is een geweldig figuur en ik wil deze les aan hem opdragen, omdat zijn *Jahrzeit* (overlijdensdag) over een week is. Waarschijnlijk hebben we volgende zondag weer een les, maar die zal over Soekkot (Loofhuttenfeest) gaan. Anders zou het pas na Jom Kippoer (Grote Verzoendag) worden. We zitten nu dus in de dagen van ontzag, de tien dagen van berouw en ik denk dat Reb Usher's lessen van vitaal belang zijn. Voor mij zijn ze levensreddend geweest.

Rabbijn Yitzchak Ginsburgh

Ik wil er nog één ding aan toevoegen. De reden dat ik me met hem verbonden voel, is dat ik van hem hoorde via mijn eigen rabbijn Yitzchak Ginsburgh.

Rabbijn Ginsburgh

Degene van jullie die mij kennen, weten dat hij mijn rabbijn is en van hem leer ik de meeste dingen. Hij (rabbijn Ginsburgh) was erg verbonden met hem (Reb Usher) toen ze jong waren. Het was eigenlijk alsof ze bijna familie waren. Dus ze waren erg close en ze zagen elkaar heel vaak. Veel mensen die dit horen zijn dikwijls verrast, omdat rabbijn Ginsburgh bekend staat als heel erg intellectueel in de Thora. Niet alleen intellectueel, maar hij is ook een genie en een wiskundige. Zijn Thoralessen zijn heel complex, uitgebreid en subtiel. Je moet echt je

hersenen erbij gebruiken. Daarnaast zijn zijn lessen heel spiritueel.

Terwijl rabbijn Usher helemaal niet zo was. Hij leek een heel eenvoudige rabbijn te zijn. Ook de mensen die hem volgden, waren allemaal heel eenvoudige mensen. Het waren geen hoogopgeleide mensen of de meest slimme. Reb Usher sprak met hen op een heel eenvoudig niveau. Hij hielp hen om te gaan met hun gebreken, met depressie, met armoede en ziektes. Hij was zo'n rabbijn die echt zijn leven, zijn energie en zijn hele hart stak in het helpen van mensen die door de diepste dalen van het leven gingen. Wanneer mensen het meest depressief en zich het meest hopeloos voelden, dan kwamen ze naar hem toe met al hun pijn en al hun moeilijkheden en hij luisterde naar hen en hielp hen.

Chassidisme

Op het eerste oog zou je denken dat rabbijn Ginsburgh en Reb Usher weinig met elkaar gemeen hadden, maar dat is oppervlakkig bekeken. Wie verder luistert dan het oppervlakkige, ontdekt bij rabbijn Ginsburgh en eigenlijk bij alle vormen van het Chassidisme, inclusief Chabad, dat op zichzelf het meest ingewikkeld en gecompliceerde vorm van het Chassidisme is, eenzelfde kern. Uiteindelijk draait het om hele simpele dingen: *tamim* (oprecht) zijn in je dienst aan Hashem. Het gaat om het hebben van eenvoudig geloof, en datzelfde eenvoudige geloof is wat rabbijn Ginsburgh drijft.

Hij is misschien de meest geniale rabbijn en geeft misschien de meest ingewikkelde Thoralessen, maar als je goed weet te luisteren dan gaat het erom ons te verbinden, en dat is de kern van de zaak: ons te verbinden met het simpele, oprechte geloof waarin je alles aan God geeft.

Gevoel van eenzaamheid

Het gaat niet om jou en het gaat niet om wat je weet of wat je niet weet. Onder deze enorme kennis en wijsheid ligt een fundament van weten dat wij eigenlijk niets weten. Daarnaast moeten wij constant dankbaar zijn naar God dat Hij ons de vaardigheden wil geven om te leren. Maar dit is eigenlijk ook oppervlakkig, omdat Reb Usher niet zo eenvoudig was als hij leek. Hij was een groot geleerde, hij bestudeerde de Thora veel. Wie hem ernaar vroeg, merkte meteen op hoe extreem deskundig hij was. Hij kon citeren uit allerlei bronnen, maar daar pronkte hij nooit mee. Dat was niet zijn manier. Zijn manier was anders.

Oorlog

Ik wil deze introductie afronden en samenvatten: Het is nu de avond van 7 oktober en we willen deze les opdragen aan alle slachtoffers van die dag en van de vele dagen die zijn gepasseerd. Honderden soldaten, naast de 1200 burgers van 7 oktober, zijn inmiddels gedood. Ook willen we deze les opdragen aan de soldaten die op dit moment

vechten om niet alleen het land Israël te redden, de mensen van Israël, maar ook de hele wereld van een verschrikkelijk regime dat zijn tentakels heeft uitgespreid over het hele Midden-Oosten en ook probeert de rest van de wereld te beïnvloeden. Zoals ik al eerder zei: geweldige dingen zullen uit deze oorlog komen, als God het wil. Daarnaast willen we deze les opdragen aan de gegijzelden, want als de gegijzelden niet terugkeren, zal de triomf niet compleet zijn.

We willen van deze gelegenheid gebruik maken om ons te verbinden met de Joodse *tsadikiem* (rechtvaardigen), de grote *tsadikiem*, de grote rechtvaardige Joden, in het bijzonder nu met deze geweldige rebbe Usher. Dit was de introductie.

Reb Usher

Wie was deze Reb Usher? Waarom zou iedereen moeten weten wie hij was en waarom zou iedereen van hem moeten leren?
Zoals ik al zei, groeide hij op in Jeruzalem. Interessant is dat zijn vader een welgestelde man was. Zijn vader runde een bank. Usher was niet arm tijdens zijn jeugd, maar hij leefde wel een arm leven, omdat hij al op jonge leeftijd niets voor zichzelf hield. Er zijn verhalen over hem, toen hij nog heel jong was, dat hij het niet kon verdragen om andere kinderen op zijn school te zien die weinig hadden. Hij gaf hun te eten en hij vroeg zijn moeder om meer eten klaar te maken en dan kwam hij met een heleboel broodjes op school die zijn moeder had gebakken en gaf ze weg.

Groente en fruit

Op een keer kwam hij thuis zonder zijn schoenen en jas. Het kan erg koud zijn in Jeruzalem in de winter, maar hij kwam zonder zijn schoenen en jas thuis. Waarom? Hij had iemand zonder schoenen en jas op straat gezien en hij had die van hemzelf weggegeven, zodat hij alleen thuis kwam op zijn sokken. Usher maakte een ongelooflijke indruk op zijn familie en zijn omgeving, omdat hij constant andere mensen voor ogen had.

Later richtte hij de organisatie Jad Ezra op en was zijn leven lang met hart en ziel betrokken bij deze organisatie. Hij was nauw betrokken bij het inkopen en het uitzoeken van de groentes. Zijn huis deed dienst als opslagplaats: overal stonden kratten met groenten. De mensen zeggen dat als hij naar bed wilde, hij eerst tussen de tomaten, komkommers en de uien door moest.
Het begon allemaal toen hij naar de Mahane Yehuda markt in Jeruzalem ging. Aan het einde van de dag werden de onverkochte groenten - vaak met slechte exemplaren ertussen - weggegooid. Maar wie goed keek, vond er altijd nog een paar die goed te eten waren. Usher deed dat: hij zocht de goede groenten eruit, nam ze mee en gaf ze weg aan mensen die het nodig hadden. En zo is Jad Ezra ontstaan.

Duisternis

Reb Usher was een man van *chessed* (liefdadigheid). Zijn huis was altijd vol met mensen. Mensen kwamen naar hem toe om hun hart uit te storten, en hij luisterde naar hen. Ook probeerde hij hen te troosten. Hij troostte ze niet op een goedkope manier, maar hij probeerde hen te helpen beseffen dat al deze duisternis en al deze moeilijkheden een integraal onderdeel waren van hun verhaal, van hun leven.
Het hele leven gaat over het doormaken van de duisternis en het besef dat die een deel van jou is. Je draagt je eigen gebreken met je mee, en je moet ze rechtzetten. Al je uitdagingen zijn een uitnodiging voor jou om de duisternis in jezelf onder ogen te zien en haar recht te zetten.

Maar Reb Usher bracht dit niet op een verwijtende manier. Het was erg duidelijk dat hij alles wat hij zei ook op zichzelf betrok. Hij luisterde naar de mensen, hij gaf om ze, hij huilde met ze. Hij was er gewoon voor hen.

Onlangs, precies rond Rosh Hasjana (Joods Nieuwjaar), hoorde ik iemand een verhaal vertellen. Ik had net dit boek gekregen, het tijdens de feestdag doorgelezen en enthousiast aan haar verteld. Ze reageerde: “Oh, mijn moeder ging vroeger naar hem (Reb Usher) toe. Ze besprak alles met hem, alle moeilijke dingen vertelde ze, en hij gaf haar paracetamol.”

Het klinkt grappig, maar eigenlijk is het dat niet, het is vooral verbazingwekkend.
Het laat zien dat er soms niets is wat we écht kunnen doen, behalve luisteren. Alleen aanwezig zijn en luisteren is het grootste geschenk. Reb Usher wilde toch iets geven, al was het maar symbolisch. Natuurlijk zouden sommige mensen erom lachen: iets simpels dat je zo in de apotheek kunt kopen. Maar voor hem was het een gebaar. Een manier om te zeggen: “Ik hoor je, ik ben bij je. En nu je niet meer alleen bent, kan ik je iets geven al is het maar een placebo als symbool dat ik met je meeleef, in je lijden en in je moeilijkheden.”

Miron

Nu wil ik nog wat meer details over zijn leven geven, dan gaan we in op enkele van de lessen en verhalen van Reb Usher en dan komen we uiteindelijk bij de verhalen geïnspireerd door zijn lessen.

Hij was vaak te vinden bij zijn leerlingen tijdens Sjabbat, bij de *se’oeda sjelisjiet* (de derde maaltijd van de Sjabbat), en ook bij de vierde maaltijd na afloop van de Sjabbat (*motsa’ee sjabbat*). Dan bereidde hij zelf het eten en gaf het aan zijn leerlingen.
Ook reisden ze vele keren naar de rustplaatsen van *tsadikiem* (rechtvaardigen), onder andere naar Tzipor, maar in het bijzonder naar Miron, waar rabbi Shimon Bar Yochai begraven ligt. Veel verhalen spelen zich af tijdens een van die reizen of daar in de

Het graf van rabbi Shimon Bar Yochai in Miron

buurt. Ze trokken het bos in, reciteerden daar de *tehilim* (Psalmen) en ze huilden. Reb Usher was een rebbe die zijn innerlijke beleving ook heel uitbundig uitte. Zijn leerlingen en hij schreeuwden en huilden tijdens hun gebeden. Het draaide er allemaal om, om heel oprecht en waar te zijn, en te beseffen dat alles wat je hebt en alles wat goed is allemaal afkomstig is van God.
Dit leidt me ertoe om de twee belangrijkste principes of pijlers van zijn lessen uit te leggen. In principe kun je zeggen dat zijn lessen neer komen op twee pilaren.

Pilaar 1 - Nederigheid

De eerste pilaar is een woord: het woord nederigheid. Dit woord is in het Hebreeuws *sjifloet*. In de Tenach, de Bijbel, is de meester van *sjifloet* koning David. David was een koning dus hij was belangrijk. Hij was daarnaast een soldaat, een krijger en hij had veel bereikt in zijn leven. In een heel fundamenteel verhaal, toen hij de Ark des Verbonds heroverde van de Filistijnen en hem terug bracht naar Jerusjalajim, danste hij met alle eenvoudige mensen, zoals de dienstknechten en de dienstmeisjes.

Zijn vrouw Michal, de dochter van de vorige koning, Shaul, keurde dit af. Ze dacht dat een koning zich niet zo zou moeten gedragen. Ze berispte hem en dan vertelt hij haar: "*Oenekalloti ot mizot*, ik ben zelfs nog nederiger dan al deze dienaren met wie ik dans". Daarna zegt hij in het Hebreeuws: "*Vehajiti sjafal be-enai*", ik was nederig in mijn eigen ogen. Ik beschouw mezelf niet als beter dan hen. In feite beschouw ik mezelf lager dan hen, ik zie het als een voorrecht dat ik hun koning mag zijn. Niet in de zin dat ze nu onder mij moeten zijn, maar op een bepaalde manier dien ik hen.

Dit woord *sjifloet* lag constant op rabbi Usher's lippen en wat hij eigenlijk zei, en dit is soms onaangenaam voor mensen om te horen, is dat de meeste mensen denken dat ze in principe goed zijn. Ze hebben alleen maar wat gebreken, wat karaktereigenschappen die niet zo goed zijn en ze proberen die eigenschappen te verbeteren. Misschien dat ze zeggen: "Over het algemeen ben ik een goed persoon, een geweldig persoon, maar ik heb dit of dat gebrek, en daaraan kan ik werken".

Gebrek hebben of gebrekkig zijn

Reb Usher benadrukte echter bij de mensen dat hun gebreken een inherent onderdeel van ze zijn. Dat ze in veel opzichten hun eigen gebreken *zijn*. Ze hebben niet slechts een gebrek, ze *zijn* in hoge mate gebrekkig. Al onze problemen en al ons lijden komen

voort uit het feit dat we dit niet accepteren en niet beseffen. Op een bepaalde manier bedriegen we onszelf, door tegen onszelf te zeggen dat we echt goede mensen zijn en daarom een heel goed leven verdienen. Deze verwachtingen zorgen ervoor dat we constant teleurgesteld en geïrriteerd zijn, en ook boos dat de wereld zich niet gedraagt zoals we denken dat wij het verdienen om behandeld te worden.

Mensen volgen tegenwoordig allerlei coaching en zelfhulpboeken. Die vertellen je allemaal dat je geweldig en goed bent, maar Reb Ushers standpunt is dat die de volgende depressie creëren, de volgende zelfhaat, de volgende aanval van duisternis in je leven. Waarom? Omdat je daarmee je idool voedt met het idee dat jouw zelfbeeld een geweldig persoon is. En dat idool haalt je neer, het geeft je geen enkele energie, het geeft je geen enkele hulp. Het geeft je alleen een tijdelijke warmte van denken.

Je verbeeldt jezelf ermee dat je een geweldig persoon bent en dan eindig je met een geweldige last die je op je schouders draagt, namelijk dit zelfbeeld van jou, van jezelf als iemand die in wezen geweldig is, maar misschien alleen wat gebreken heeft.

Gods hulp

Reb Usher zou je verteld hebben: nee, je bent in wezen gebrekkig, jij hebt een gebrek, en als je een citroen bent dan word je geen appel en als je een appel bent, dan word je geen sinaasappel en dat moet je accepteren. Als je eenmaal begint met het accepteren van je gebreken, je inherente imperfectie, je inherente problematische natuur, dan kan Gods licht beginnen te schijnen door je heen en dan zul je in staat zijn om goede dingen te doen en te bereiken.
Je moet altijd goed onthouden dat niet jij, maar God het is die door je heen werkt. Alles wat je ooit goed hebt gedaan, was omdat God hielp. Dus je moet zelf constant voelen dat je op een bepaalde manier hopeloos bent. Mensen horen dit niet graag, ze horen liever dingen over zichzelf die vleiend zijn. Maar als je hierin mee gaat en je bent bereid om te accepteren dat je leven een puinhoop is, dan kun je beginnen te leven hoe het moet. Dan begin je dankbaar te zijn en begin je je gebreken en je fouten ‘eigen te maken’. Dan kan God ruimte krijgen om in te grijpen en te helpen.

Pilaar 2 - Gods adem in ons

En dat brengt me bij de volgende pijler: Als je leven een puinhoop is, wat voor hoop heb je dan?
De hoop is je elke keer vastklampen aan God. Je kunt geen spier, geen centimeter bewegen, zonder dat God je constant het leven geeft. Reb Usher zou het zo zeggen: “God geeft je constant mond-op-mondbeademing”.

Dit werd gezegd van koning David. Koning David zei in *tehilim* (Psalmen): “*Kol ha-nesjama tehallel-Jah*, mijn hele ziel prijst God”. Het woord ‘ziel’ in het Hebreeuws heeft

dezelfde wortel als het woord ‘adem’. De wijzen (*chazal*) zeiden: “Voor elke ademhaling zou je God dankbaar moeten zijn”.

Dit werd een idioom, een slogan, maar als het veel wordt gezegd, hoor je het op den duur niet meer. Het moet dan met andere woorden gezegd worden. Reb Usher zei het zo: “Elke ademhaling is een geschenk van God en je moet dat volledig erkennen. Het is als mond-op-mondbeademing, Hij ademt leven in jou”.

Een ander beeld is dat van een baby die drinkt aan zijn moeders borst. Zoals de baby geen leven heeft zonder moedermelk, zo heb ook jij geen enkel bestaan in jezelf. Dit staat ook in de Psalmen: *kegamoel ale immo*, als een gespeend kind bij zijn moeder. (Psalm 131:2) Dit is hoe koning David het voelde en zo zouden we het allemaal moeten voelen.

Sibot

Een eenvoudige term die hij graag gebruikte, maar moeilijk te begrijpen is en in het begin vond ik het een beetje vreemd totdat ik besefte wat hij echt bedoelde, is het Hebreeuwse woord: *sibot*. *Sibah* betekent ‘oorzaak’ en *sibot* betekent ‘oorzaken’.

Reb Usher sprak voortdurend over de *sibot*: de oorzaken en omstandigheden die je omringen en je ondersteunen. Hoe meer je over hem leest, hoe beter je begrijpt wat hij daarmee bedoelde. Het was een woord uit zijn eigen, persoonlijke woordenschat. Voor hem waren deze *sibot* de redenen, de kansen en de mogelijkheden die God voortdurend geeft om je te helpen je met Hem te verbinden.

Hij zei: Wanneer je goed doet, of juist iets slechts weet te vermijden, dan komt dat niet van jezelf. Het is van God. Hij geeft je een hint, stuurt iemand op je pad, wekt een gedachte of een gevoel in je op. Alles met één doel: je te redden van een misstap en je te helpen een goede daad te verrichten.

God in jou

Vanuit jezelf zou je niets goeds kunnen doen, maar dan komt je geweten naar boven. Wat is je geweten? Je geweten is God in jou. Dat is je *sibah*, de reden dat je uiteindelijk toch die goede daad verricht.
Reb Usher zegt dat je heel gevoelig moet zijn voor zulke momenten. Telkens wanneer je op het punt staat iets verkeerds te doen, iets slechts, stuurt God je een *sibah* – een hint. Dat kan van alles zijn: iets wat je in je ooghoek ziet, een geluid dat je hoort, een gedachte of een herinnering. Dit wordt naar je gestuurd als een reddingsboei die je toegeworpen krijgt om je te redden van een misstap die je op het punt staat te doen. Toch is het makkelijk om zo’n hint te missen. Onze verlangens en neigingen zijn als een oceaan, waar je op het punt staat om in te verdrinken. Maar als je goed oplet, zie

je dat er in die oceaan een klein vlot drijft – een reddingslijn om je aan vast te houden. Dat is God die je een *sibah* stuurt. Reb Usher gebruikte het woord *sibah* niet letterlijk zo. Het woord komt van het woord *sivoev* of *lesovev* (draaien, omcirkelen). Het verwijst naar de keten van oorzaak en gevolg, die zich als cirkels binnen cirkels voortbeweegt. Voor Reb Usher was dit principe verbonden met Gods omcirkelende lichten.

Verborgen

God is niet duidelijk aanwezig in ons leven op een manier zoals dat bij de profeten het geval was. We hebben nu geen profeten, dus God is via omwegen aanwezig. Dit is een ander beeld van de cirkels. *Sibah* komt van het woord *or sovev* (het omringende licht). Het is via een omweg dat God je allerlei tekenen en beelden stuurt.

Daarnaast zei Reb Usher: “Als je denkt dat het lijden eindigt in deze wereld, dat is niet zo. Je ziel blijft lijden in de wereld die komt. Het enige verschil is dat je er nu iets aan kan doen”.
Het is niet gemakkelijk om dit te horen. We zouden dus kunnen zeggen dat wanneer we komen te overlijden of wanneer de *masjiach* (messias) komt, we allemaal een film zullen zien van ons leven. In die film zien we hoe we elke keer voordat we iets verkeerd deden we een *sibah*, een kans hadden. We hadden een opening, een portaal waardoor we gered hadden kunnen worden van die misstap.

Maar je hebt het gemist en je zult je gekweld voelen, omdat je het hebt gemist. Mis dus die kansen niet. Let op, want de zonde probeert je constant te lokken. Het is als een kloof die zich opent onder je voeten. Reb Usher gebruikte deze vergelijking vaak: Zoals er constant nieuw leven ingeblazen moet worden in jou, zo is ook de kloof van duisternis constant open onder je voeten. Als je je hiervan bewust bent, herken je ook alle verschillende reddingslijnen die je toegeworpen worden.

Dit zijn de twee pijlers van zijn lessen. Hier moet je regelmatig over lezen zodat het naar binnen kan sijpelen. Nu gaan we verder met een aantal verhalen over Reb Usher.

De koffer

Er is een verhaal dat op een van de reizen die Reb Usher maakte naar Miron, hij een koffer bij zich had. In die koffer lag heel veel geld dat Reb Usher verdiend had met een grote deal die hij gesloten had in zijn juwelierszaak. Hij had namelijk hele dure sieraden verkocht. Dit geld was bedoeld voor zijn levensonderhoud voor een tijdje. Daarnaast zaten er in de koffer ook andere dingen die hij mensen verschuldigd was. Het was dus een grote koffer.

Reb Usher ging met een van zijn studenten naar Miron en ze gingen daar altijd naar het bos om *lehitboded* te doen - om alleen te zijn en met God te spreken. Reb Usher

vertelde aan een man die hij daar tegenkwam: “Zorg alsjeblieft erg goed voor de koffer, omdat het heel erg waardevol is.”

De man nam de koffer en Reb Usher ging het bos in voor een bepaalde tijd. De man bewaakte de koffer, maar op een gegeven moment verloor hij zijn concentratie. Iemand in de buurt moet zich hebben gerealiseerd dat de koffer heel waardevol was en hij nam die mee. De man was helemaal van slag, hij wist niet wat hij moest doen en zijn hart klopte in zijn keel. Hij werd bleek en hij werd er gek van, omdat hij zo gestrest was van de gestolen koffer.

Kort daarna kwam Reb Usher terug uit het bos en hij zag de man en begreep onmiddellijk wat er gebeurd was. Hij kwam naar hem toe en vroeg hem: “Heb je al geluncht, heb je al iets gegeten?” De man antwoordde: “Nee, maar moeten we niet eerst praten over de koffer?” Reb Usher zei: “Nee, dat maakt niet uit, heb je al iets gegeten? Laten we een goede salade eten en brood, je moet even eten en wat rusten.” Dat deden ze en ze kwamen terug en Reb Usher heeft nooit meer iets tegen hem gezegd over de koffer.

Schreeuwen

Ik vertel jullie nog een verhaal. Sommige verhalen zijn bovennatuurlijk. Er kwam eens een echtpaar naar Reb Usher toe. Ze woonden niet in Israël, maar ergens in Europa. De echtgenoot had problemen met zijn woede. Ook schreeuwde hij vaak, totdat zijn vrouw het niet meer kon verdragen. Dus ging dit echtpaar naar Reb Usher. Reb Usher sprak met de man en hij en de vrouw kregen de man zover dat hij beloofde om niet meer te schreeuwen.

Het echtpaar keerde terug naar huis. De man hield zich aan zijn belofte en wist zijn boosheid onder controle te houden. Hij besefte dat dit nu eenmaal deel uitmaakt van zijn karakter en dat hij dit niet kon veranderen, maar wel kon leren accepteren. Zodra je jezelf accepteert zoals je bent, kun je ermee aan de slag. Dat werkte een tijdlang, maar een paar maanden later gebeurde er iets dat hem opnieuw op de proef stelde. De man werd boos en begon weer te schreeuwen. Terwijl hij schreeuwde, ging de telefoon. Hij pakte de telefoon op en raad eens wie belde? Het was Reb Usher vanuit Israël. Hij zei: “Ik zei je toch dat je moest stoppen, je hebt beloofd dat je niet meer zou schreeuwen.”

Zoon

En dit gebeurde meer dan eens. Er was een man die in Frankrijk woonde en hij was boos op zijn zoon. Zijn zoon was namelijk heel respectloos en hij deed iets heel ergs. Daarom was zijn vader zo boos dat hij hem een tijdje opsloot op zolder. Terwijl hij dit

deed, kreeg hij een telefoontje van Reb Usher. Die zei: “Wat doe je met je zoon? Ik kan niet slapen om wat jij nu met jouw zoon doet, alsjeblieft.”

Jemeniet

Op een dag stonden mensen in de rij om Reb Usher te ontmoeten. Ineens kwam een van zijn helpers naar buiten, ging naar een bepaalde man en zei tegen hem: “Jouw verdriet stoort hem echt. Hij kan zich niet concentreren door jouw verdriet.” “Hoe weet je dat ik het was?”, vroeg de man. De helper antwoordde: “Reb Usher zei dat er een Jemeniet was die verdrietig is en jij bent de enige Jemeniet hier in de kamer.” Dit zijn zulke ongelooflijke verhalen.

Zonden bekennen

Er bestaat daarnaast nog een verhaal, een beroemd verhaal over Reb Zoesja. Dit verhaal werd verteld in een *farbrengen*, een ontmoeting, een bijeenkomst om het overlijden van Reb Zoesja te gedenken. Reb Zoesja was een van de grootste chassidische rebbes van de derde generatie van het Chassidisme.
Het was algemeen bekend dat hij samen met zijn broer, rabbi Elimelech van Lizhensk, naar *shtetls* (Joodse dorpjes) reisde in onder andere Polen en Oekraïne. Een van de dingen die ze daar deden, was dat zij, wanneer ze op een plek kwamen, in hun Heilige Geest (Ruach Hakodesh) de misdaden en overtredingen van de mensen konden zien. Door alleen naar iemands gezicht te kijken, herkenden zij wat die persoon verkeerd had gedaan.
Als ze dan daar ergens zaten, bekende Reb Zoesja met luide stem aan Reb Elimelech dezelfde zonde. Ook praatten ze daarover terwijl degene die echt die zonde had gedaan, hen kon afluisteren. Dan zou degene aan hen vertellen dat hij hetzelfde gedaan had en stelden de twee rebbes voor om samen tot inkeer te komen en berouw te tonen.

Dus iemand vertelde dit verhaal, en Reb Usher zei: “Maar het is duidelijk dat Reb Zoesja hier niet om zou liegen of trucjes zou uithalen. Hij deed geen kunstjes. Wat hij wél deed, was iemand aanhoren en in die persoon zien welke *avera* (zonde) hij had begaan. Vervolgens keek hij in zichzelf en herkende dat hij dezelfde *avera*, zij het op een subtielere manier, ook had begaan. Dan begon hij met luide stem oprecht berouw te tonen. De ander kon daarin meegaan en zeggen: ‘Ik heb hetzelfde gedaan.’ Maar het was duidelijk dat dit geen spel was - het was echt.”

Hashem stopt me op tijd

Er is nog een ander verhaal, wat hiermee verwant is. Er was iemand die vreselijke dingen over Reb Usher rondbazuinde in Jeroesjalajim. Hij zou dit hebben gedaan en dat, maar het was duidelijk dat het allemaal leugens waren.
Een belangrijke rabbijn kon deze leugens niet meer aanhoren en hij zei tegen Reb

Usher: “Laten we er iets aan doen, laten we hem aanspreken op zijn leugens. Laten we iedereen vertellen dat hij niet te vertrouwen is en hem ontmaskeren, want hij strooit al die leugens over jou rond.”

Maar Reb Usher zei: “Nee, alles wat hij zegt is waar.” De andere rabbijn was erg verbaasd en zei: “Wil je zeggen dat je deze dingen echt hebt gedaan?” Reb Usher antwoordde: “Op het laatste moment stopt Hashem (God) me altijd, maar ik had al die dingen gedaan kunnen hebben, die die persoon nu allemaal rondbazuint. Ik heb precies dezelfde neigingen. Wat kan ik eraan doen dat God me elke keer redt van het doen van deze dingen? Het is niet buiten mij, ik ben geneigd tot al die dingen waar ik vatbaar voor ben.”

Mensen vroegen hem weleens hoe het kwam dat hij zoveel *chessed* deed, al die goede daden, dat geven en nog eens geven, en dat zijn huis helemaal een huis van geven was. Hij antwoordde: “Ik zal het je vertellen. Ik zal je het geheim verklappen.”

Toen zei hij: “In werkelijkheid ben ik verschrikkelijk gierig. Juist daarom doe ik dit allemaal *davka* (opzettelijk) tegen mijn eigen *jetzer hara* (kwade neiging) in. Ik geef alles wat ik heb weg, alleen maar om mijn gierigheid dwars te zitten, omdat dat nu eenmaal mijn echte natuur is.”

Van wie is je huis?

Op een dag was er een gek persoon die het huis van Reb Usher binnenging; zijn huis was namelijk altijd vol met mensen. Deze persoon schreeuwde en deed ongepaste dingen, zo erg zelfs dat zijn familie hem niet meer kon uitstaan. Ze zeiden tegen Reb Usher: “Laten we hem er uit zetten”. Hij zei echter: “Nee”. Ze vroegen hem: “Waarom zet je hem er niet uit?”, waarop Reb Usher antwoordde: “Is dit mijn huis? Het is niet mijn huis. Het is Gods huis.” Deze verhalen zijn niet zoals iedereen zou kunnen leven, maar het is echt ongelooflijk.

Gevecht

Reb Usher ging een keer naar zijn juwelierszaak met een vriend, een leerling van hem. Opeens zei hij tegen hem: “Wacht even, ik moet even weg”. Hij nam zijn leerling mee naar een zijstraat om daar even te wachten. Het zou slechts een minuutje duren. Reb Usher moest alleen even iets doen bij een nabijgelegen appartement.
Hij ging daar naar binnen en kwam pas na vier uur terug. De leerling was erg loyaal, want al die tijd had hij gewacht. Hij hoorde wel vreselijk geschreeuw komen vanuit het appartement, maar geleidelijk nam dit geluid af.

Na vier uur kwam Reb Usher naar buiten en het stel dat in dat appartement woonde, begeleidde hem naar de deur. Samen liepen ze verder naar de juwelierszaak. Je kunt

begrijpen dat de juwelierszaak niet open was op normale tijden. De leerling vroeg hem: “Wat is er gebeurd?” Reb Usher antwoordde: “Ik zal het je vertellen. Dit stel heeft een erg moeilijke relatie en af en toe moet ik helpen. Toen we daar door de straat liepen, voelde ik dat ze mijn hulp nodig hadden. Dus ik kwam binnen en het bleek dat ze in een verschrikkelijk gevecht waren. Ze gooiden stoelen naar elkaar en een van hen trok de telefoon uit de muur. Het huis was een totale puinhoop en ik wist niet wat ik moest doen, ik wist het echt niet. Op de een of andere manier hielp God me. Ik zette ze in aparte kamers zodat ze kalmeerden en toen ben ik de hele woonkamer gaan schoonmaken, omdat ik wist dat ik niet in staat zou zijn om te helpen als het huis zo’n rommel was.”

“Ik zette alle stoelen en andere spullen op hun plek en ging daarna eerst met de een praten en toen met de ander. Hierna zette ik ze bij elkaar en het lukte me ze te kalmeren. Daarna zag je hoe ze me naar de deur begeleidden. Ik weet niet hoe lang deze rust zal duren, maar dat is niet aan ons om over te beslissen. We mogen doen wat we kunnen met de kansen die ons gegeven worden. We kunnen enorm ons best doen, maar vanaf nu is het niet onder onze controle.”

Frankrijk

Ik wil jullie nog een verhaal vertellen. Het is eigenlijk een lang verhaal, maar ik ga het kort houden. Op een dag, tijdens wat men de vierde *se’oeda* noemt, de extra maaltijd van Sjabbat die eigenlijk pas na Sjabbat, op *motzei Sjabbat*, wordt gegeten – bereidde Reb Usher een salade. Terwijl hij daarmee bezig was, kwam een van zijn leerlingen binnen. Die leerling bracht iemand mee van de synagoge, iemand uit Frankrijk.

Reb Usher kon zien dat deze gast indruk maakte op de mensen. De mensen waren onder de indruk van hem en spraken met hem. Dat was ook de reden dat deze leerling hem meegenomen had uit de *sjoel* (synagoge). Hij fascineerde iedereen en praatte met iedereen. Reb Usher keek hem strak aan. Toen zei deze gast: “Jij bent de persoon die ik zocht”.

Reb Usher vroeg hem: “Ben je echt serieus gekomen, of kom je een spelletje spelen?” En hij zei: “Ja” en Reb Usher antwoordde: “Wacht alsjeblieft op mij totdat ik klaar ben met de maaltijd voorbereiden en uitdelen, maar doe niet iets doms”. Dat is wat Reb Usher tegen deze Fransman zei, die net naar zijn huis was gekomen. Wat bleek? Deze man beweerde bovennatuurlijke gaven te hebben. Voor een volle zaal – ook in de synagoge, en later zelfs bij hem thuis – liet hij zijn ‘kunst’ zien. Hij legde zijn handen op tafel, keek naar de ruimtes tussen zijn vingers en zei dat dit hem op de een of andere manier inspireerde.

Onzuivere bron

Daarna keek hij iemand aan en vertelde hij dingen over die persoon: hoeveel broers en zussen hij had, hoeveel kinderen, en zelfs hoeveel geld iemand precies in zijn zak had. En het klopte allemaal.

Reb Usher kwam binnen terwijl de Fransman iedereen imponeerde. Eerst bleef Reb Usher stil. De man praatte maar door en maakte een grote show van zichzelf. De mensen riepen: “Reb Usher, zeg één woord!” Uiteindelijk begon Reb Usher met hem te discussiëren. Hij zei: “Alles wat jij doet is niets bijzonders. Ik kan ook alles wat jij doet.” Toen beschreef hij de man tot in detail: waar hij precies vandaan kwam in Frankrijk, waar hij was opgegroeid, hoe het er daar uitzag en hoe zijn huis eruitzag.

De man schrok hier zichtbaar van. Reb Usher vervolgde: “Maar wat je doet is helemaal verkeerd. Je hebt dit van een onzuivere bron.” De man protesteerde: “Nee, ik heb het nergens vandaan. Ik heb het mezelf geleerd, ik heb het gewoon.” Maar Reb Usher hield voet bij stuk: “Nee, nee, nee. Jij hebt het van een onzuivere bron – en je weet waar ik het over heb.”

“Je moet weten dat je vader hier erg ontevreden over is en er zwaar onder lijdt.” Toen werd de man stil en antwoordde: “Mijn vader… hij is verdwenen in de Holocaust. Niemand weet of hij nog leeft. Ik ben naar hem op zoek.” Een van de redenen dat hij daar was, zo vertelde hij, was inderdaad de zoektocht naar zijn vader. Hij had het gezicht van Reb Usher al wekenlang voor zich gezien, maar wist niet wie hij was.

Uiteindelijk kwam hij in diens huis terecht, nog steeds op zoek naar zijn vader. Maar Reb Usher wist in eerste instantie niet wie die vader was. De man vroeg hem: “Hoe weet u waar mijn vader is?”
Reb Usher antwoordde: “Je vader is niet langer in deze wereld. Hij is omgekomen in de Holocaust. Maar hij heeft ook geen rustplaats gevonden, want hij lijdt onder wat jij doet. Alles wat je doet is één grote show. Je hebt het van een onzuivere bron.”

Uiteindelijk bekende de man dat hij dit geleerd had van een niet-Joodse vrouw waar hij een affaire mee had gehad. Reb Usher vertelde hem dat dat ook de reden was waarom hij nog niet getrouwd was. Hij was ongeveer rond de veertig, deze man. Daarna vertelde hij hem dat het de bedoeling was dat hij zou trouwen met een Joodse vrouw uit Nederland.
“Deze Joodse vrouw lijkt erg op die Franse vrouw, maar ze is je echte *ziwoeg* (echtgenote). Deze niet-Joodse vrouw waarvan je alles wat je nu doet geleerd hebt, is een vreselijk persoon en ze zal jouw leven ellendig maken.”

Daarna nam Reb Usher een vork en een lepel en hij zei: “Als je de vork en de lepel

vergelijkt, en je kijkt alleen naar hun handvatten, dan zie je dat ze er bijna hetzelfde uitzien. Allebei hebben ze een kleine kromming die lijkt op een heuvel. Als je ze op tafel legt en je kijkt vanaf de achterkant naar die kromming, dan kun je niet zien of het een vork of een lepel is. Stel dat je een mier bent en je staat op het handvat: je ziet alleen die kleine kromming, maar je weet nog niet wat het is. Maar als je omhoog gaat, over die kromming heen, dan wordt het duidelijk. De een leidt naar iets ronds, waarmee je soep kunt eten, waarmee je iets kunt omvatten. Dat is je huis – dat is de lepel. De ander leidt naar iets dat vol gaten zit, scherp is en je steekt. Het is als dolken, en het kan je doden."

Geen happy end

Dit hele gesprek duurde heel lang, ongeveer vier uur, en eindigde pas om twee uur in de ochtend. Iedereen was gefascineerd door wat Reb Usher te vertellen had. Reb Usher kreeg de man zover dat hij totaal in de war was en huilde. Reb Usher zei: "Je moet accepteren dat je die andere vrouw niet meer ziet. Met het blijven ontmoeten van die vrouw veroorzaak je het lijden van je vader in de hemel, je eigen lijden, maar ook van de vrouw in Nederland die op je wacht. Deze vrouw is zo geduldig, ze wacht op haar echte echtgenoot. Dit alles komt door jou, want je gebruikt al deze krachten alleen voor je eigen ego. Wanneer je de juiste vrouw ontmoet, zul je in staat zijn om al die krachten om te zetten naar heiligheid. Je zult zien dat het niet gaat om alle kleine domme details, maar je zult alles kunnen zien, je zult je eigen vader zien en je zult alles hebben, omdat je verbonden zult zijn met de heilige oorsprong."

De Fransman huilde en was in de war. Uiteindelijk accepteerde hij dat hij die verkeerde vrouw niet meer zou zien en dat hij zijn echte vrouw in Nederland zou gaan zoeken, en dat hij werkelijk *tesjoeva* (inkeer) zou doen. Daarna vertrok hij.
Een paar weken later ontmoette de man die dit verhaal vertelde Reb Usher en vroeg hem: "Heeft u enig idee wat er uiteindelijk met deze man is gebeurd?" Reb Usher zuchtte en antwoordde: "Denk je dat de *baäl davar* (de Satan) de *jetser hara* (de kwade neiging) de andere kant, de kant van verleidingen en *klipot* (bedekkingen) hem zo gemakkelijk zou laten gaan? Hij is nog steeds erg in de war, en wij moeten blijven *davenen* (bidden) voor hem. Het ligt niet meer in mijn handen."

En dat is het einde van het verhaal. We weten niet hoe het is afgelopen. Niet alles heeft een *happy end* – dat was typisch voor Reb Usher. Hij liet zien dat God je wel

kansen en reddingsboeien geeft, maar of je ze benut, is aan jou. Je kunt je kans ook missen en daarmee lijden veroorzaken.
Deze verhalen zijn helemaal niet verbloemd, dit is hoe dit verhaal eindigde, en niemand weet wat er uiteindelijk gebeurd is met deze man. Ik hoop ooit deze Nederlandse vrouw te ontmoeten en te horen of dit verhaal goed of slecht is afgelopen. Maar dat is een ander verhaal.

De 'vallenden'

We gaan even door. Ik ga twee of drie verhalen voorlezen die zijn geschreven door een leerling van Reb Usher. Blijkbaar is het dezelfde man die hem ook rondreed. Deze man is net zo bescheiden als Reb Usher, want hij heeft het boek niet gesigneerd, dus ik heb geen idee wie hij is. Het boek is ook nooit gepubliceerd. Toen ik het voor het eerst zag, was het een simpele pdf. Het bestand bevatte alleen de verhalen, zonder voorpagina of koppen. Het zijn 64 korte verhalen. Later zag ik een ander pdf-bestand dat wat mooier ontworpen was, maar ook dit bestand bevatte geen credits. Ik kon alleen een telefoonnummer vinden, waar je de verhalen kon bestellen. Ze zijn niet vertaald en dus ook niet gepubliceerd, maar deze verhalen zijn echt een geweldige schat. Sommigen zijn erg cryptisch, maar andere zijn echt geweldig.

Ik ga het je voorlezen. We beginnen met nummer één. Het eerste verhaal wordt het 'Verhaal van de vallenden' genoemd, en gaat over degenen die vallen - *hanof'liem*.
Er waren mensen die liepen en steeds weer vielen. Terwijl de rest van de wereld gewoon vooruitging en hun bestemmingen bereikte, struikelden deze mensen telkens opnieuw. Het maakte hen moedeloos. Ze vroegen zich af: hoe komt het dat de hele wereld voortbeweegt, terwijl wij alleen maar blijven vallen? Toen kwam er een wijze man - in deze verhalen is dat waarschijnlijk Reb Usher - en hij zei: "Sta in elk geval weer op en ga verder met lopen. Wat kun je anders doen?" Ze luisterden naar zijn advies. Ze stonden op en gingen weer verder, alleen om opnieuw te vallen. Maar telkens stonden ze toch weer op.

De wereld begon hen de 'vallers' te noemen. De vallenden – zo luidde hun naam.
Ze raakten zo gewend aan het vallen dat het een groot wonder voor hen was dat ze steeds weer op konden staan. Het was eigenlijk zo, dat toen ze vielen dat vertrouwd aanvoelde, terwijl ze verbaasd waren als ze erin slaagden om weer op te staan. Het vallen was hun natuurlijke staat, maar het bijzondere was dat ze telkens weer konden opstaan.
Op den duur begonnen ze zichzelf de 'opstaanders' te noemen, verbaasd over het wonder dat ze überhaupt konden opstaan. En toen begon de hele wereld hun ook de 'opstaanders' te noemen.
Zo eindigt het verhaal.

Reb Usher zei: “Jij bent degene die valt, dat is wie je bent.” Hij legde uit dat dit eigenlijk iets heel groots is. David - misschien was Reb Usher een reïncarnatie van Koning David - werd door *chazal* (de geleerden) *bar nafla* genoemd: de vallende. Koning David zou in feite nooit geboren worden. Hij leefde precies zeventig jaar, maar er wordt gezegd dat hij zonder ingrijpen niet eens geboren zou zijn, slechts een miskraam. Adam, de eerste mens, zag echter dat uit hem op een dag deze verbazingwekkende Messiaanse ziel zou voortkomen: koning David. Maar tegelijk zag hij ook dat David niet geboren kon worden, omdat hij een vallende was.

In het Hebreeuws wordt een miskraam *hafalah* genoemd, en een foetus die “valt” heet een *nefel*, van het werkwoord *lipol* – vallen. In feite is zelfs het Engelse woord *fall* afgeleid van het Hebreeuwse *nefila*. Adam gaf daarom zeventig jaar van zijn eigen leven aan David. Adam leefde 930 jaar, terwijl hij oorspronkelijk bestemd was om duizend jaar te leven. Die ontbrekende zeventig jaren schonk hij aan David, zodat David toch kon bestaan. Daarom is David de ‘gevallene’. En in zekere zin zijn wij allemaal als David: we vallen telkens opnieuw, maar God en de *chidoesj* (de nieuwigheid) wekken ons steeds weer tot leven. Het meest verbazingwekkende is dus dat we steeds weer opstaan. Dat is het verhaal.

Draag de steen

Een ander verhaal gaat over een man die een steen in zijn hart droeg. Hij ging er zwaar gebukt onder en wilde hem weggooien, maar wist niet hoe. Hij probeerde van alles, maar niets hielp. Zijn nood werd steeds groter, en in zijn wanhoop vroeg hij zich af welk lot hem getroffen had dat hij met zo’n steen in zijn hart moest leven en of er ooit een manier zou zijn om hem af te werpen.

Hij wendde zich tot een wijze man en vroeg hem hoe hij zich van de steen in zijn hart kon bevrijden. De wijze man antwoordde: “Gooi de steen niet weg, maar draag hem.”

Dat is het verhaal: de steen hoort bij jou. Het is je levenslast, maar ook je levensonderhoud. Het gaat er niet om dat je de steen kwijt raakt, maar dat je leert hem te dragen. En daarin zit de omkering: wij hebben een hart van vlees en een hart van steen. Juist door te accepteren dat er een steen in je hart is, kan dat hart weer levend worden, van steen naar vlees.

Zielsvogel

Een ander soortgelijk verhaal gaat als volgt.
Het verhaal gaat over een man wiens ’zielsvogel’ ontworteld was. Dit is een zin in het Hebreeuws: *tsipor hanefesj*. Het is de vogel van je ziel, dat wat het meest kostbaar is voor je. Op 7 oktober verloren heel veel mensen hun geliefden. Deze mensen lopen rond met een zwart gat in hun hart.

Deze man zei verdrietig: “Ik zal een einde aan mijn leven maken, want mijn dood zal beter zijn dan mijn leven”. Toen dacht hij: wie weet wat er met mij gebeuren zal in het hiernamaals. Dus hij besloot toch geen einde te maken aan zijn leven. Daarna zei hij: “Omdat alles van de hemel komt en dit ook wat mij is overkomen, zal ik stenen naar de hemel gooien”. Dus hij gooide stenen naar de lucht, maar een nog grotere duisternis omhulde hem, omdat het niet helpt om boos te zijn op de Hemel.

Hij zei: “Nu mijn ‘zielsvogel’ is ontworteld, wat moet ik doen om mezelf weer op te beuren?” Hij stond op en sprak: “Meester van het universum, komt niet alles van U? Zelfs wat mij nu overkomt, komt van U, en het is zeker allemaal ten goede. Maar hoe zal ik mijzelf onderhouden? Verricht voor mij een teken ten goede, zodat ik mag leven.” Toen kwam er een antwoord uit de hemelen: “Wat jij denkt, dat je ‘zielsvogel’ ontworteld is – in tegendeel, hij is juist naar je teruggekeerd. De kloof, de ruimte, de leegte, dát is jouw ‘zielsvogel’. En hoewel hij gewond is en in pijn, beginnen dáár je gebeden. Keer terug. Transformeer de ‘zielsvogel’ waarvan je dacht dat hij verdwenen was. Het gat in je hart, dát is je ‘zielsvogel’. Dáár moeten je gebeden vandaan komen.” En hij ging. Hij bad veel. En wat eerst bitterder was dan de dood, werd zoeter voor hem dan honing.

Hoop

In deze verhalen komt duidelijk naar voren dat Reb Usher hoop gaf. Hij zei: “Als je echt tot God komt met een heel erg gebroken hart, eerlijk bent en God nergens de schuld van geeft dan zal God je helpen met alles.

Reb Usher hielp ook echt mensen. Mensen kwamen naar hem toe in Jerusjalajim met zeer uiteenlopende redenen. Zelfs met kleine dingetjes die hen overkwamen, met elke beslissing en met alles wat verkeerd was, kwamen ze naar hem toe en hij hielp iedereen. Toen vroegen de mensen hem: “Wat kunnen we doen nadat je bent overleden?” Hij zei: “Je komt naar mijn rustplaats en ik zal jullie blijven helpen”. Ik kan je vertellen dat mijn vrouw daar vaak is geweest. Toen we in Jerusjalajim woonden, ging ze daar vaak heen. En nu, telkens als we in Jerusjalajim zijn, gaat ze daar weer heen. Ik ben niet zo’n groot persoon van gebeden, maar ik ga er ook zo nu en dan naartoe.

De Ooievaar

Ik wil jullie nog een verhaal vertellen. Een verhaal van een woestijn. Er was eens een man die een probleem had, hij leefde op een vaste plek. Hij verliet de bewoonde wereld en distantieerde zich volledig tot hij de woestijn binnentrok. Hij vond verlichting toen hij door de uitgestrekte woestijn trok en alle bergen en vlakten voor hem zag. Zijn hart werd kalm. Hij begon mysterieuze verlangens te voelen die sterker werden, zonder dat hij wist waarnaar ze verwezen. Toen keek hij omhoog naar de lucht en zag een zwarte stip die steeds dichterbij kwam. Hij realiseerde zich dat het een ooievaar

was die naar beneden kwam. Terwijl hij verder liep op de weg, landde de ooievaar naast hem op de grond.

Nu moet je weten: het woord 'ooievaar' in het Hebreeuws is *chassidah* – de vrouwelijke vorm van *chassied* (vrome). Het verwijst naar *chassidoet*, vroomheid, of chassidisme. Het was alsof hij zijn eigen chassidische ziel had ontdekt. Maar die ziel vond hij niet in de stad, omringd door mensen en rumoer. Nee, hij moest helemaal de woestijn in.

Daar verscheen ze eerst slechts als een stipje in de lucht. Toen kwam ze dichterbij, en dichterbij… tot ze herkenbaar werd als een ooievaar. En nu liep ze statig naast hem, terwijl hij verderging op zijn weg.

Maar het verhaal gaat nog verder. Het hart van de man vulde zich met grote liefde voor de vogel en al die verborgen verlangens werden omhuld door die liefde. De ooievaar begon te vliegen en steeds hoger en hoger rond te cirkelen, totdat hij was verdwenen. Eindelijk hield de man zoveel van de ooievaar, hij had gevonden wat hij zocht, en toen verdween ze weer. Hij was erg verbaasd. Maar daarna kwam ze terug, en hij verheugde zich opnieuw in haar, zoals eerder. Ze verscheen en verdween, verscheen en verdween.
Dit wordt *ratso vasjov* genoemd: het gaan en verdwijnen van de ziel. Hij voelde zich er eeuwig mee verbonden. Uiteindelijk vroeg hij aan de ooievaar: "Wanneer je opstijgt, waar ga je heen? En wanneer je terugkeert, waarom doe je dat?" De ooievaar antwoordde: "Als ik opstijg, zie ik alle woestijnen die jij nog moet doorkruisen. En als ik terugkom, keer ik terug om dichter bij je te zijn." De man was heel blij dat hij de ooievaar in de woestijn had gevonden.
Zo eindigt het verhaal.

De wildernis

De ooievaar is zijn *neshama* (ziel). Het kost tijd om de ziel te vinden. Je moet afstand nemen van de stad, van het lawaai, van andere mensen. Je moet alleen zijn. Het begint als een kleine stip en het wordt groter, en dan ontdek je je ziel. Als je haar eenmaal ontdekt hebt, dan verdwijnt ze soms weer. Waarom verdwijnt ze? Ze stijgt op, en voor jou voelt dat als duisternis, alsof je ziel verdwenen is. In werkelijkheid overziet je ziel dan de woestijnen die voor je liggen. Niet als slechte plekken, maar als hoge, wijde gebieden die nog ontdekt moeten worden. Want juist in de woestijn kun je ze

leren kennen. De ziel moet opstijgen om zich te verbinden met die hogere plaatsen. De momenten van afwezigheid, van verborgenheid – wanneer hij de vogel van zijn ziel niet kan zien - dát is waar hij de kracht vandaan haalt om de volgende woestijnen te doorkruisen die hem nog te wachten staan. En telkens wanneer de ooievaar terug-keert, is zij dichter bij hem dan voorheen.

Toch verdwijnt zij steeds weer, om hem *koach* (kracht) te geven om alle moeilijkheden, ontberingen en beproevingen die nog komen zullen, te doorstaan. Ook om zichzelf opnieuw te vinden in de wildernis. Want de wildernis is tegelijk een plaats van lijden en verwarring, maar óók de plek waar je jezelf, je ziel, kunt ontdekken.

Ik vind het een heel mooi verhaal. Het komt niet rechtstreeks van Reb Usher zelf, maar is geïnspireerd door hem. Het is geschreven door één van zijn leerlingen.

Afsluiting

Ten slotte wil ik nog zeggen dat ik hoop dat er ooit meer van zijn lessen in het Engels beschikbaar zullen zijn. Misschien, als God het mij geeft, vind ik de juiste mensen die op de een of andere manier een website willen opzetten. Misschien breng ik mezelf nu in de problemen door dit te zeggen, maar als ik jullie vreugdevolle gezichten zie en merk hoe jullie genoten hebben van deze verhalen, dan denk ik aan al die anderen die ook zouden kunnen profiteren van zijn lessen in het Engels.
Hopelijk, *beezrat Hashem* (met Gods hulp), zal ik in de toekomst meer van deze lessen kunnen verspreiden.

Nogmaals: dit is niet voor elke dag en elk moment van de week. Een deel ervan is zo intens dat het je bijna uit elkaar rukt. Voor mij is het niet genoeg alleen daarvan te leven. Ik heb ook andere lessen uit de Thora nodig, om mijn hoofd bezig te houden en me te inspireren om al het Goddelijke licht in de wereld te zien, te verheffen en te rectificeren. Dat is wat ik het grootste deel van de tijd doe. Maar af en toe moet ik teruggaan naar Reb Usher. Hij maalt me, hij aardt me, en hij verbindt me met mijn oorsprong en mijn grond.

Mogen wij allemaal onze ‘stenen dragen’, onze leegtes. En mogen we juist vanuit die leegte en vanuit die steen onze gebeden ontdekken, zodat ze ons optillen en onze duisternis transformeren in licht.

Dit boekje is een uitgave van:

Stichting Vrienden van Jad Ezra
Oude Garderenseweg 29z
3881 PM Putten

tel: 06-11 16 00 71
e-mail: info@jadezra.nl

Steun Jad Ezra met een gift.

Doneer via onze website, onderstaande QR-code of gebruik een van de onderstaande bankrekeningnummers. Stichting Vrienden van Jad Ezra heeft de ANBI-status. U kunt uw gift aftrekken van de inkomstbelasting.

ING bank (Nederland): NL38 INGB 0004 6767 73
t.n.v. Stichting Vrienden van Jad Ezra

KBC Bank (België): BE62 7350 1590 5661
t.n.v. Vrienden van Jad Ezra

Scan deze code met uw mobiele telefoon.